

lig har Kræfter til at styre sig selv, har et saadant aandeligt Formaal. Derfor skjelner jeg bestandt mellam Universitetets Stilling og Kommunitetets Stilling. Jeg kunde maasse synes at være Noget i Uoverensstemmelse med mig selv, naar jeg udtaler mig saaledes og ikke desmindre i tidligere Aar flere Gange har stemt for, hvad man pleier at betegne som Universitetsformuens Dypspisning. Jeg skal ikke desmindre udvikle, at jeg mener at være i Overensstemmelse med mine tidligere Meninger, saaledes som jeg blandt Andet har havt Leilighed til at fremsette dem i 1868 i Dansk Kirketidende i en længere Afhandling om det Spørgsmaal: *Skillet Forhold mellem Staten, Kirken og Skolen fremmer bedst sand Frihed, Ero og Oplysning i Folket?* Jeg ønsker gjerne, at Universitetet skal have sin selvstændige Stilling og skal kunne styre sig selv ogsaa med Hensyn til sin Formue; men det er nødvendigt, saaledes som vor Forfatning nu har udviklet sig, at man undertiden maa bruge visse Midler for at opnaa visse Formaal, og jeg tror, det er nødvendigt, naar man vil have saadanne Krav fyldtgjorte som f. Ex. Examenkommissioner, at man da sætter et moralsk Tryk ligeoverfor dem, der modsætte sig disse. Den saakaldte Dypspisning af Universitetets Formue staar for mig paa en lignende Maade som Historien om de sibyllinske Bøger; det kommer igjen Aar for Aar, og hver Gang bliver det kostbarere, dersom man ikke gaar ind paa de Krav, der stilles herfra i saadanne Retninger som f. Ex. Examenkommissioner. Jeg ser ikke nogen stor Fare ved, at man fremdeles kommer til at forringe Universitetsformuen, idet det jo staar Staten frit for erstatte det, naar Rigsdagen som Folkets Repræsentation har faaet sin Villie i de Henseender, hvor vi have Noget at fordrø. I den Henseende maa det ene Krav sættes imod det andet, Lige for Lige. Det er den eneste Vej, jeg tror, man kan komme frem paa, saaledes som vor Forfatning desværre har udviklet sig. Det ærede Medlem fra Rjøge (Hørup) betegnede Universitetet og dets Formaal som et rent Statsformaal. Ja, det er ganske vist, det er det i dette Dieblif; men et andet Spørgsmaal er det, om det er heldigt, at det er saaledes. Det ærede Medlem var en bestemt Modstander af, at Universitetet skulde have Selvstyrelse. Jeg opfatter Selvstyrelse i Almindelighed paa en noget anden Maade. Jeg siger ikke, at Selvstyrelse og Statsstyrelse falder sammen, jeg siger ikke, der er Selvstyrelse i en Stat, naar Alting ordnes gennem Rigsdagen; men jeg siger, at den sande Selvstyrelse bestaar deri, at alle Institutioner i Staten, som ere istand til at bære Selvstyrelse, ogsaa faae den. Vi se det saaledes i det kommunale Liv. Der ønskes den størst mulige Selvstyrelse under Statens Oplysning. Saaledes tror jeg, at, hvor en Institution er af den Bestaaffenhed, at den kan bære en Selvstyrelse, bør den emanciperes baade fra Staten og

fra Kirken; og det er da Staten, der skal vaage over, at de forskjellige Institutioner ikke gjøre Indgreb paa hverandres Omraader. Statens Dypgave i denne Henseende er det, at den Selvstyrelse, der øves her igjennem Rigsdagen paa Folkets Vegne, skal være saa stor som mulig. Det ærede Medlem fra Rjøge (Hørup) kaldte det tidligere System et gammeldags System, og betegnede det som gammeldags af den Grund, at det stammede fra Frederik den Andens Tid. Jeg tror, at man ligesaa fuldt kan betegne, hvad jeg her taler for, som et nyt System, som et fuldstændig tidsvarende System, og jeg vil endog tillade mig at betegne det som det amerikanske System. Saa vidt jeg kender til Forholdene i Amerika, er der netop de Anstalter, som skulle fremme den høiere Videnskabelighed, udstyrede saaledes, at de have den størst mulige Selvstyrelse under Statens Oplysning. Jeg vil sætte dette Spørgsmaal i Forbindelse med et andet, som jeg veed, at der næres en levende Interesse for hos Mange, jeg haaber, hos det store Flertal i denne Forsamling, og det er Spørgsmaalet om den folkelige Højskole, som paatænkes anlagt i Sorø. Jeg tror ogsaa, at der er et Flertal i denne Sal, som er af den Mening, at en saadan Højskole skal staa frit og uafhængig, selvstyrende ligeoverfor Stat og Kirke. Men er dette Tilfældet, synes jeg, man kommer i Modsigelse med sig selv ved ikke at ville indrømme en lignende Selvstyrelse til den videnskabelige Højskole. Det er ganske vist, at man ved ikke at ville yde denne Selvstyrelse undertiden kunde fra Repræsentationens Side udøve et moralsk Tryk paa de Personer, som ere Lærere ved Universitetet, og paa hvad de lære, og jeg tror, at de meget ærede Lærere ved Universitetet tildels selv ere Skyld i, at de undertiden komme i en skjæv Stilling. Man har saaledes fra Universitetets Læreres Side set brugt et Udtryk som „den officielle Videnskab“. Jeg maa gjøre Indsigelse imod et saadant Udtryk. Jeg agter kun Videnskaben, forsaavidt den staar i det nærmest mulige Forhold til Sandheden; men jeg tror ikke, at nogen enkelt Videnskabsmand, om han end er ansat ved Universitetet, kan gjøre Krav paa at have særlig forpagtet Sandheden, og sølgelig tror jeg, at man netop skader Universitetet ved at bruge saadanne Udtryk som „den officielle Videnskab“. Under Forhandlingerne i Landsstinget faldt der en Ytring fra en æret Landsstingsmand, der selv er Universitetslærer, og som gik i samme Retning, idet den nemlig gik ud paa, at netop i bevægede Tider er det en Pligt for Universitetet som saadant at udtale sig. Jeg husker ikke ordret de Ytringer, der faldt, men jeg tror, det er Meningen; denne Udtalelse findes i Landsstingsstidenden Sp. 354. Jeg tror tværtimod, at Universitetet skal holde sig udenfor, hvad jeg vil kalde Døgnstrømninger, vel at mærke, Universitetet som saadant. En anden Sag er det, at den enkelte Videnskabs-